

İşitme Engelli ve İşitme Engelli Olmayan Futbolcuların Benlik Saygıları ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi

Mahmut AÇAK¹ Oktay KAYA²

ÖZET

Çalışmamızın amacı, engel grubunda yer alan işitme engelli futbolcular ile işitme engelli olmayan futbolcuların benlik saygısı ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelenip, gruplar arasında karşılaştırma yapmaktır. Bu çalışmanın örneklem gurubunu işitme engelliler 1. liginde futbol oynayan 95 futbolcu ile 1. amatör kümede futbol oynayan ve işitme engelli olmayan 309 futbolcudan oluşmaktadır.

Araştırma için gerekli verileri toplamada, Kişisel Bilgi Formu, Benlik Saygısı Ölçeği ile Saldırganlık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırmaya katılan işiten futbolcular ile işitme engelli futbolcuların benlik saygıları orta düzeyde çıkmıştır. Çalışmaya katılan sporcuların saldırganlık puan ortalamalarının engel durumuna göre genel saldırganlık değerleri incelendiğinde işitme engelli futbolcuların genel saldırganlık değerleri $\bar{x}=153,53$ olarak belirlenirken, işiten futbolcuların saldırganlık değerleri ise $\bar{x}=114,00$ 'dür.

Sonuç olarak işitme engelli futbolcuların benlik saygıları arttıkça genel saldırganlık düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Ancak alt ölçeklerle birlikte düşünüldüğünde bu ilişkinin ölçeğin atılganlık boyutundan kaynaklandığı söylenebilir. İşiten futbolcuların benlik saygıları arttıkça genel saldırganlık düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Benlik saygısı, Saldırganlık, İşitme engeli, Spor.

ABSTRACT

Sport is a part of a universal culture and also an important vehicle that combines people whose language, race and religion is different from each other. Sport beside its physical benefits can be defined as a set of activities that are done to gain social and moral benefits and to affect people's spiritual health in a positive way. By looking at this common definition of sport, it can be said that whole people with disabilities or not are implied.

This study examines the relationship between the self-esteem and aggression levels of deaf footballers in disability group and those who are not with these disabilities and compares deaf footballers and hearing footballers. For this reason, 95 deaf footballers within deaf league

¹ İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Malatya/Türkiye.

² Kafkas Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kars/Türkiye

are participated in the study voluntarily. 309 footballers without any deaf disabilities who play in the 1. amateur club in the cities where deaf people settle take part in the study.

Personal information form, Self-esteem Scale and Agression Scale are used to obtain the necessary data. The data obtained from the study is analyzed by SPSS program.

The self esteem of the deaf footballers and the hearing footballers is in the middle level. When the footballers' general agression average score is evaluated according to the disability level, deaf (totally) footballers' general agression values are $\bar{x}=153,53$ and hearing footballers general agression values are $\bar{x}=114,00$.

As a result, there is an important difference between hearing and deaf footballers' self-esteem and agression levels against deaf footballers statistically.

Keywords: *Self-esteem, Agression, Hearing Disability, Sport*

GİRİŞ

Dünya nüfusunun önemli bir oranını engellilerin oluşturduğu günümüzde zihinsel, fiziksel ya da duyuşsal engelleri sonucu engelli insan sayısı 500 milyona ulaşmıştır (Steinberg ve ark., 1998). Ülkemizde ise genel nüfusun %12,29 oranında engellinin bulunduğunu bu da yaklaşık 8,5 milyon dolayında engelli olduğu kabul edilmektedir (BÖİB, 2005). Engeli bireylerin topluma adaptasyonlarının başında spor gelir.

Benlik saygısı akıl sağlığının önemli parçalarından biridir. Morris Rosenberg'e göre kişinin insan olarak ne derece değerli olduğunu belirleyen bir kişinin kendine bakış açısı, kişinin bir insan olarak ne kadar değerli olduğunu değerlendirmesidir (Rosenberg, 1979). Benlik kavramı en geniş anlamı ile 'Bireyin kendisi hakkındaki algıları' olarak tanımlanabilir. Bu algılar bireyin yaşantıları ve çevreyi yorumlaması ile biçimlenir. Algılar özellikle bireyin çevresindeki önemli kişilerin pekiştirme ve değerlendirmelerinden etkilenir (Bıyıklı, 1989).

İşitme engelli bireylerde benlik saygısı ile ilgili yapılan araştırmalar genelde tutarsız sonuç vermektedir (Jambor ve Elliott, 2005). Lane'e göre, (1992) işitme engelli insanlar düşük benlik saygısına sahiptirler çünkü değeri az olan bir azınlık grubu içinde yer alırlar ve muhtemelen işitme engelli olmayan insanların olumsuz tutumlarından etkilenmişlerdir (Lane, 1992). Bat-Cahava (1994), yaptıkları çalışmalarda ise işitme engelli insanların düşük benlik saygısına sahip olmadıklarını savunur ve işitme engellileri benlik saygısını nasıl etkilediği hakkında daha fazla araştırma yapılması gerektiğini öne sürmektedir (Bat-Chava, 1994). Sağırın daha yüksek benlik saygısına sahip olacakları öne sürülmektedir (Andrews ve ark., 2004). Jambor ve Elliott (2005), yaptıkları araştırmada ileri derecede işitme kaybı olan ve

birden fazla farklı kültürde yetişen işitme engelli öğrencilerin genellikle yüksek benlik saygısına sahip olduklarını ortaya koymuştur (Jambor ve Elliott, 2005).

Sporda şiddet eskiye oranla hızlı ve daha şiddetli bir şekilde artış göstermektedir (Russell, 2003). Saldırganlık, kişide saldırı davranışı göstermeye yönelik olan ve nispeten süreklilik özelliği taşıyan bir eğilimi anlatmaktadır. Yukarıda bahsedilen ifadeler, sporda görülen saldırganlığın açıklanması için yetersiz kalmaktadır. Sporda üzerinde durulması gereken iki önemli nokta göze çarpmaktadır. Birincisi, saldırının hangi amaçla ve kasıtlı yapıldığıyla ilgilidir. İkinci nokta ise, saldırının yöneldiği hedeftir. Spor müsabakaları ve rekabetin yaşandığı şartlar, saldırganlık gösterileri için uygun bir zemin oluşturur. Fakat rakibe zarar veren her davranış da saldırganlık olarak nitelendirilmemelidir. Spor faaliyetlerindeki saldırganlığın sınırlarını, ilgili spor dalının kurallarıyla yapılan hareketin taşıdığı niyet ve kasıt belirlemektedir (İkizler, 2002). Saldırganlığın bu yorumu, bu güne kadar saldırganlık için söylenmiş her şeyi etkiler ve elde edilen genel görüş, saldırganlığın kötü ve kontrol altına alınması gereken bir davranış olduğudur (Çobanoğlu, 1993).

Araştırmada saldırganlık, çeşitli sınıflamalarda ele alınmıştır. 'yıkıcı saldırganlık', 'atılğanlık' 'edilgen saldırganlık' olarak üç boyutta incelenmiştir. Yıkıcı saldırganlık, düşmanlık içeren saldırganlıkla eş anlamlı olarak düşünülmelidir.

Coll ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmalarda, işitme zorluğu çeken ya da duyamayan gençler ile duyabilen gençlerin bir tedavi merkezinde yapılan psikolojik olarak riskli davranışlarını karşılaştırmıştır. İstatistiksel anlamda gruplar arasında önemli farklılıklar görülmüştür. Duyma zorluğu çeken ya da sağır olan gençlerin sosyal ve adapte olma, yapıya ihtiyaç duyma, diğer insanlara ya da hayvanlara karşı asabiyet, mala zarar verme, hırsızlık, aldatma ve kurala itaatsizlik gibi konular da duyabilen insanlara nazaran daha fazla psikolojik açıdan riskli davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Çıkarımlar ve profesyonel yardım önerileri de bu kapsama dâhil edilmiştir (Coll ve ark., 2009).

Spor; engellilerin bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan gelişmelerini sağlamakta, toplumla kaynaşmalarını kolaylaştırmaktadır (Eichsteadt ve Lavay, 1995). Bu nedenle, engelli bireylerin topluma olan uyumlarını sağlamak, bu süreci hızlandırmak ve sosyalleşmelerine katkıda bulunmak için sporu bir araç olarak ele alınmalıdır (Dunn ve Fait, 1997).

Sportif branşlardan biri olan futbol, dünyanın en popüler spor branşlarının bir tanesi (Adamczyk ve Luboinski, 2002; Chomiak ve ark., 2000) olmasının yanında, dünya genelinde 150 milyonu aşkın lisanslı sporcusu (Junge ve ark., 2002) bulunmaktadır (Kashmiri ve Delaney, 2006).

Ülkemizde işitme engellilerin yıllardır futbol liglerinin olduğu bilinmektedir. 2011 yılı itibariyle 32 birinci lig takımı ve 40 tanede ikinci lig takımı bulunmaktadır. İşitme engelliler liginde normal futbol liginden daha fazla olayların olduğu gözlenmektedir. Bu çalışmanın birinci amacı işitme engelli futbolcuların saldırganlık düzeylerini tespit etmek, ikinci amacı ise guruplar arasında benlik saygısı ile saldırganlık düzeyleri ile ilgili bir ilişki olup olmadığı karşılaştırmaktır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Bu çalışmada işitme engelli birinci liginde futbol oynayan toplam 586 futbolcu bulunmaktadır. Örneklem gurubuna işitme engelli futbolculardan gönüllü olarak çalışmaya katılan 95 işitme engelli futbolcu alınmıştır. Ayrıca işitme engelli olmayan ve 1. amatör küme futbol takımlarında futbol oynayan 309 futbolcu gönüllü olarak çalışmaya katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

İşitme engelli sporcuların anketleri okumakta ve soruları yorumlamakta problem yaşamaları nedeniyle İşitme Engelliler Federasyonunun işaret dilini bilen resmi tercümanı ve sivil tercümanların yardımı ile sorular işaret diliyle anlatılmıştır. Anketi dolduran işitme engelli futbolcuların tamamında en az her iki kulakta 55 dB işitme kaybı olma şartı aranmıştır (Greydanus, 2009).

Benlik Saygısı Ölçeği

Benlik saygılarını ölçmek amacıyla Coopersmith tarafından 1967 yılında geliştirilen ve Özoğul (1988) tarafından Türkçeye uyarlanan Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin 25 maddeden oluşan yetişkin formu kullanılmıştır (Özoğul,1988).

Saldırganlık Ölçeği

Araştırma kapsamında işitme engelli ve işitme engelli olmayan futbolcuların saldırganlık düzeylerini belirlemek için İpek İlter (Kiper) tarafından geliştirilen “Saldırganlık Ölçeği” kullanılmıştır. Envanter 30 maddeden oluşan üç alt testi içermektedir. Bunlar: yıkıcı saldırganlık, atılganlık ve edilgen saldırganlıktır (Kiper, 1984).

Verilerin Analizi

Veriler SPSS istatistik paket programından yararlanılarak, frekanslar, yüzdeler, dağılımlar, aritmetik ortalama ve standart sapmaları belirlenmiştir. Benlik saygısı ve saldırganlık değerlendirilmesinde değişkenlerin ikili karşılaştırılmalarında ‘bağımsız t testi’, guruplar arasındaki farkın hangi guruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla yapılan Scheffe

testi sonucunda ve çoklu karşılaştırmalarda ‘ANOVA’ testi, araştırma verilerinin birbirleri ile olan ilişki-korelasyon düzeyleri ise ‘Korelasyon ve Linear-Regression’ analizi ile belirlenmiş ve yorumlanmıştır. Bazı tablolarda bütün boyutlar için varyansların homojenliği varsayımı karşılanmadığından Brown Forsythe testi sonuçları kullanılmıştır.

BULGULAR

İşiten ve işitme engelli futbolculara ait bulguların değerlendirilmesi aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma Gruplarının Engel Durumu, Yaş, Spor Yapma Yılı ve Eğitim Durumu Dağılımları

Engel Durumu	n		%	
İşitme engelli futbolcular	95		23,51	
İşiten Futbolcular	309		76,49	
Toplam	404		100,00	
Araştırma Gruplarının Yaş Dağılımları				
Yaş Dağılımları	İşitme Engelli Futbolcular		İşiten Futbolcular	
	n	%	N	%
17-20 yaş	11	11,6	56	18,1
21-24 yaş	31	32,6	130	42,1
25-28 yaş	36	37,9	71	23,0
29 ve üzeri yaş	17	17,9	52	16,8
Toplam	95	100	309	100
Araştırma Gruplarının Spor Yapma Yılı Dağılımları				
Spor Yapma Yılı	İşitme Engelli Futbolcular		İşiten Futbolcular	
	n	%	N	%
1-3 yıl	10	10,5	74	23,9
4-6 yıl	29	30,5	56	18,1
7-9 yıl	32	33,7	84	27,2
10 ve üzeri yıl	24	25,3	95	30,7
Toplam	95	100	309	100
Araştırma Gruplarının Eğitim Durumu Dağılımları				
Eğitim Durumu	İşitme Engelli Futbolcular		İşiten Futbolcular	
	n	%	N	%
Okur yazar değil	29	30,5	0	0
İlkokul	12	12,6	1	.3
Ortaokul	19	20,0	19	6,1
Lise	35	36,9	178	57,6
Üniversite	-	-	111	35,9
Toplam	95	100	309	100

Tablo 2. Araştırma gruplarının benlik saygısı düzeylerinin engel durumuna göre puanlarının t testi analizi sonuçları

Değişken	Engel durumu	n	\bar{x}	SS	sd	t	p
Yıkıcı Saldırganlık	Engelli	95	50,74	3,13	14,653	402	,000*
	Normal	309	36,34	9,41			
Atılğanlık	Engelli	95	52,76	3,12	7,294	402	,000*
	Normal	309	46,28	8,48			
Edilgen Saldırganlık	Engelli	95	50,03	3,74	18,919	402	,000*
	Normal	309	31,39	9,37			
Genel saldırganlık	Engelli	95	153,53	6,30	20,964	402	,000*
	Normal	309	114,00	18,03			

* $p < 0.05$

Tablo 2 incelendiğinde sporcuların benlik saygısı puan ortalamalarının engel durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir [$t(402) = 2,625$, $p < 0.05$]. Buna göre engelli futbolcuların benlik saygılarının ($\bar{x} = 65,14$) işiten futbolcuların benlik saygılarından ($\bar{x} = 69,44$) daha düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Araştırma gruplarının saldırganlık düzeylerinin engel durumuna göre t testi sonuçları

Değişken	Engel durumu	N	\bar{x}	SS	sd	t	p
Yıkıcı Saldırganlık	Engelli	95	50,74	3,13	14,653	402	,000*
	Normal	309	36,34	9,41			
Atılğanlık	Engelli	95	52,76	3,12	7,294	402	,000*
	Normal	309	46,28	8,48			
Edilgen Saldırganlık	Engelli	95	50,03	3,74	18,919	402	,000*
	Normal	309	31,39	9,37			
Genel saldırganlık	Engelli	95	153,53	6,30	20,964	402	,000*
	Normal	309	114,00	18,03			

* $p < 0.05$

Tablo 3 incelendiğinde, sporcuların yıkıcı saldırganlık [$t(402) = 14.653$, $p < 0.05$], atılğanlık [$t(402) = 7.294$, $p < 0.05$], edilgen saldırganlık [$t(402) = 18.919$, $p < 0.05$] ve genel saldırganlık [$t(402) = 20.964$, $p < 0.05$] puan ortalamalarının engel durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Buna göre işitme engelli futbolcuların yıkıcı saldırganlık değerleri ($\bar{x} = 50,74$) işiten futbolcuların yıkıcı saldırganlık değerlerinden ($\bar{x} = 36,34$) daha yüksektir. İşitme engelli futbolcuların atılğanlık değerleri ($\bar{x} = 52,76$) işiten futbolcuların yıkıcı saldırganlık değerlerinden ($\bar{x} = 46,28$) daha yüksektir. Ayrıca işitme engelli futbolcuların edilgen saldırganlık değerleri ($\bar{x} = 50,03$) işiten futbolcuların yıkıcı saldırganlık değerlerinden ($\bar{x} = 31,39$) daha yüksektir. Son olarak işitme engelli futbolcuların

genel saldırganlık değerleri ($\bar{x}=153,53$) işiten futbolcuların yıkıcı saldırganlık değerlerinden ($\bar{x}=114,00$) daha yüksektir.

Tablo 4. Araştırma gruplarının saldırganlık ve benlik saygısı puanları arasındaki ilişki

Değişken	Benlik saygısı		
	İşitme engelli futbolcular	İşiten futbolcular	
Yıkıcı Toplam	r	.107	-.237**
	p	.303	.000
	n	95	309
Atılğan Toplam	r	.217*	.258**
	p	.035	.000
	n	95	309
Edilgen Toplam	r	.127	-.274**
	p	.220	.000
	n	95	309
Saldırganlık Toplam	r	.236*	-.145*
	p	.022	.011
	n	95	309

* $p < 0.05$; ** $p < 0.001$

Tablo incelendiğinde işitme engelli sporcuların benlik saygısı puanlarıyla yıkıcı saldırganlık alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır, ancak işiten futbolcuların benlik saygısı puanlarıyla yıkıcı saldırganlık puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= -.237$, $p < 0.001$) olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle işiten futbolcuların benlik saygıları arttıkça yıkıcı saldırganlık düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

İşitme engelli sporcuların benlik saygısı puanlarıyla atılğanlık alt ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= .217$, $p < 0.05$) olduğu görülmüştür. Benzer şekilde işiten futbolcuların benlik saygısı puanlarıyla atılğanlık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=.258$, $p < 0.05$) olduğu görülmüştür. Bu bulgulardan hareketle işitme engelli ve işiten futbolcuların benlik saygıları arttıkça atılğanlık düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

İşitme engelli sporcuların benlik saygısı puanlarıyla edilgen saldırganlık alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ancak işiten futbolcuların benlik saygısı puanlarıyla edilgen saldırganlık puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde

anlamli bir iliŒki ($r = -.274$, $p < 0.001$) olduğu grlmŒtr. Bu bulgudan hareketle iŒiten futbolcuların benlik saygıları arttıkça edilgen saldırganlık düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

Son olarak iŒitme engelli sporcuların benlik saygısı puanlarıyla saldırganlık leĐinden aldıkları toplam puanlar incelendiğinde pozitif yönde dŒk düzeyde anlamli bir iliŒki ($r = .236$, $p < 0.05$) olduğu grlmŒtr. Bu bulgudan hareketle iŒitme engelli futbolcuların benlik saygıları arttıkça genel saldırganlık düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

Diğer taraftan iŒiten futbolcuların benlik saygısı puanlarıyla saldırganlık leĐinden aldıkları toplam puanlar arasında negatif yönde dŒk düzeyde anlamli bir iliŒki ($r = -.145$, $p < 0.05$) olduğu grlmŒtr. Bu bulgulardan hareketle iŒiten futbolcuların benlik saygıları arttıkça genel saldırganlık düzeylerinin azalığı söylenebilir.

TARTIŒMA

İŒitme engelli ve iŒitme engelli olmayan futbolcuların benlik saygıları ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılan araŒtırmada elde edilen sonuçların tartiŒılmasında, iŒitme engelli sporcuların saldırganlığına yönelik baŒka alıŒma olmaması tartiŒmayı normal sporcular ile yapılımtır.

alıŒmaya katılan futbolcuların % 23,51’ni iŒitme engelli futbolcular oluŒtururken %75,49’nu iŒiten futbolcular oluŒturmuŒtur. Benlik saygısı puan ortalamalarının engel durumuna göre istatistiksel olarak anlamli düzeyde farklılaŒtığı görülmektedir. Buna göre engelli futbolcuların benlik saygılarının ($\bar{x} = 65,14$) iŒiten futbolcuların benlik saygılarından ($\bar{x} = 69,44$) daha dŒk olduğu söylenebilir. Benlik saygısına ait aritmetik ortalamalar incelendiğinde engel durumuna göre benlik saygılarının ‘orta’ puan aralığında (Bat-Chava; 1993; Eichsteadt ve Lavay, 1995) yer aldığı görülmektedir. Lane’ya (1992) göre, iŒitme engelli insanlar azınlık grubu iinde yer alırlar dŒk benlik saygısına sahiptirler (Lane, 1992). Bazı alıŒmalar iŒitme engelli kiŒilerin, duyan kiŒilerden daha az kendine güven duyduğunu söylerken (Bat-Chava, 1993; Schlesinger, 2000), bazı alıŒmalar önyargının öz güveni azaltmaya neden olmadığını göstermektedir (Emerton, 1996; Crowe, 2003). Duyma kaybının Œiddeti, benlik saygısını olumlu yönde etkilemektedir; ağır Œekilde sağır olanların daha yüksek özgüvene sahip olduklarını söylemektedir (Jambor ve Elliott, 2005). Bulunan sonuç ile literatür rtŒmektedir.

alıŒmaya katılan sporcuların yıkıcı saldırganlık, atılganlık, edilgen saldırganlık ve genel saldırganlık puan ortalamalarının engel durumuna göre istatistiksel olarak anlamli düzeyde farklılaŒtığı görülmektedir. Buna göre iŒitme engelli futbolcuların yıkıcı saldırganlık

değerleri ($\bar{x}=50,74$) işiten futbolcuların yıkıcı saldırganlık değerlerinden ($\bar{x}=36,34$) daha yüksektir. İşitme engelli futbolcuların atılganlık değerleri ($\bar{x}=52,76$) işiten futbolcuların yıkıcı saldırganlık değerlerinden ($\bar{x}=46,28$) daha yüksektir. Ayrıca işitme engelli futbolcuların edilgen saldırganlık değerleri ($\bar{x}=50,03$) işiten futbolcuların yıkıcı saldırganlık değerlerinden ($\bar{x}=31,39$) daha yüksektir. Son olarak işitme engelli futbolcuların genel saldırganlık değerleri ($\bar{x}=153,53$) işiten futbolcuların yıkıcı saldırganlık değerlerinden ($\bar{x}=114,00$) daha yüksektir. İşitme engelli futbolcuların değerlerinin bu kadar yüksek çıkması işitme engelliler arasında yapılan yarışmalarda fazla kavgaların nedeni olarak söyleye biliriz.

İşitme engelli sporcuların benlik saygısı puanlarıyla yıkıcı saldırganlık alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır, ancak işiten futbolcuların benlik saygısı puanlarıyla yıkıcı saldırganlık puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= -.237, p < .001$) olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle işiten futbolcuların benlik saygıları arttıkça yıkıcı saldırganlık düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

İşitme engelli sporcuların benlik saygısı puanlarıyla atılganlık alt ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= .217, p < .05$) olduğu görülmüştür. Benzer şekilde işiten futbolcuların benlik saygısı puanlarıyla atılganlık puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=.258, p < .05$) olduğu görülmüştür. Bu bulgulardan hareketle işitme engelli ve işiten futbolcuların benlik saygıları arttıkça atılganlık düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

İşitme engelli sporcuların benlik saygısı puanlarıyla edilgen saldırganlık alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ancak işiten futbolcuların benlik saygısı puanlarıyla edilgen saldırganlık puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= -.274, p < .001$) olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle işiten futbolcuların benlik saygıları arttıkça edilgen saldırganlık düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

İşitme engelli sporcuların benlik saygısı puanlarıyla saldırganlık ölçeğinden aldıkları toplam puanlar incelendiğinde pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= .236, p < .05$) olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle işitme engelli futbolcuların benlik saygıları arttıkça genel saldırganlık düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Ancak alt ölçeklerle birlikte düşünüldüğünde bu ilişkinin ölçeğin atılganlık boyutundan kaynaklandığı söylenebilir.

Diğer taraftan işiten futbolcuların benlik saygısı puanlarıyla saldırganlık ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= -.145, p < .05$) olduğu görülmüştür. Bu bulgulardan hareketle işiten futbolcuların benlik saygıları arttıkça genel saldırganlık düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

Son olarak işitme engelli sporcuların benlik saygısı puanlarıyla saldırganlık ölçeğinden aldıkları toplam puanlar incelendiğinde pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu bulgudan hareketle işitme engelli futbolcuların benlik saygıları arttıkça genel saldırganlık düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

Diğer taraftan işiten futbolcuların benlik saygısı puanlarıyla saldırganlık ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu bulgulardan hareketle işiten futbolcuların benlik saygıları arttıkça genel saldırganlık düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

SONUÇ

Sonuç olarak işitme engelli futbolcular ile normal sporcuların değerleri arasında bir paralellik yoktur. Bu durumun daha iyi analiz edilebilmesi için birçok anabilim dalından araştırmacılar ile bir araya gelerek ve daha fazla örneklem gurubu ile çalışılarak açıklana bilir.

KAYNAKLAR

1. Adamczyk G, Luboinski L., (2002). Epidemiologia of football, related İnjuries part I. Acta Clinica (2), pp.236-250.
2. Andrews JF, Leigh IW, & Weiner MT., (2004). Deaf people: Evolving perspeclives from psychology, education, and sociology. Boston: Allyn & Bacon.
3. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (2005). Türkiye özürlüler araştırması. Erişim: <http://ozida.gov.tr>, Erişim tarihi: 01. 04. 2005.
4. Bat-Chava, Y., (1993). Antecedents of self-esteem in deaf people: A meta-analytic review. Rehabilitation Psychology, 38, 221–234.
5. Bat-Chava Y., (1994). Group identification and self-esteem of deaf adults. Personality and Social Psychology Bulletin, 20, 494–502.
6. Bıyıklı L., (1989) Bedensel özürlü çocukların benlik kavramı (Aile kabul düzeyi açısından). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
7. Chomiak J, Junge A, Peterson L, and Dvorak J., (2000). Severe injuries in football players. Influencing factors. American Journal of Sports Medicine 28, 58-68.
8. Coll KM, Cutler MM, Thobro P, Haas R, Powell S., (2009). An exploratory study of psychosocial risk behaviors of adolescents who are deaf or hard of hearing: Comparisons and Recommendations. Amerikan Annals of the Deaf. 154(1), 30–35.
9. Crowe TV., (2003). Self-esteem scores among deaf college students: An examination of gender and parents' hearing status and signing ability. Journal of Deaf Studies and Deaf Education, 8, 199–206.
10. Çobanoğlu G., (1993). Sporda saldırganlık olgusu ve bu olgunun sportif performans üzerine etkisi'. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir. s. 22-30.
11. Dunn JM, ve Fait H., (1997). Special Physical Education: Adapted, individualized, developmental Seventh Edition, Iowa Dubuque Brown& Benchmark, 22.

12. Eichsteadt CB, & Lavay BW., (1995). Physical activity for individuals with mental retardation compaign, Illinois, 47.
13. Emerton RG., (1996). Marginality, biculturalism, and social identity of deaf people. In I. Paransis (Ed.), Cultural and language diversity and the deaf experience. pp. 136–145.
14. Greydanus DE, Patel DR, Baker RJ., (2009). Pediatric practice sports medicine. New York, USA: McGraw-Hill Professional Publishing, p. 440-441.

